

BJÖRKSTA KYRKA

Björksta Prästgård 2:2, Björksta församling, Västerås kommun, Västmanlands län

BESKRIVNING

Kyrkomiljön

Björksta socken sträcker sig från Mälaren mot norr, utmed Sagån som utgör östra sockengränsen och även gräns mot Uppland. Landskapet karakteriseras av den östliga Sagåns och den västliga Lillåns uppodlade dalgångar. Norr och väster om dessa vidtar skog. Bebyggelsen ligger samlad på höjdlägen i det öppna landskapet. I anslutning till byarna finns talrika järnåldersgravfält och ett antal hållristningslokaler från bronsåldern, varav en intill kyrkogårdsmuren i norr.

Jordbruket har genom historien varit socknens dominerande näring och präglar alltjämt landskapet. Före det sena 1800-talets laga skifte fanns gårdarna samlade i relativt stora byar. Därefter koncentrerades driften till ensamliggande, ganska betydande gårdar. Efter SWB-järnvägens öppnande 1876 utvecklades Orresta stationssamhälle norr om kyrkan, där tegelbruk och snickerifabriker etablerades.

Björksta kyrka i april 2001 - Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Björksta kyrka är väl synlig på flera kilometers håll. Väster om kyrkan sluttar fälten ned mot Lillåns meandrar. Direkt söder om kyrktomten ligger prästgården och i norr, på den tidigare klockargården, finns kyrkskolan som omvandlats till bygdegård. I en gammal tiondelada är personalutrymmen och toalett inrymda.

Kyrkogårdens södra sida - digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Kyrkoanläggningen

Kyrkogården består av en äldre muromgärdad del med störst utbredning söder och öster. Dess utsträckning har varit detsamma åtminstone sedan 1798, då sockenborna körde ny jord till den bergnära tomten. Häckar och planteringar förekommer men de tätt liggande gravvårdarna dominerar blickfånget. 1978 invigdes en nyare kyrkogård på slutningen väster om kyrkan och nedanför denna finns en minneslund. Där finns för övrigt bevarade ringarstenar.

Den gamla kyrkogårdsmuren är kallmurad, östra delen omlagd 1979-80. I norr och från prästgården i söder leder trappor upp till två muröppningar med järngrindar mellan bastanta tegelstolpar med koppartak. Den nya kyrkogården i väster inhägnas av en låg ribeshäck.

Båda kyrkogårdar inramas av askar och kastanjer. Kvarteren avgränsas av gångar belagda med grus eller plattor. Samtliga gravar täcks av gräs och lindorna löper i nord-sydlig riktning. Gravvårdarna uppvisar stor variation; omgärdningar av plattor eller stenramar är vanliga.

Kyrkan omfattar långhus med sakristia utbyggd åt norr och vapenhus åt söder, samt ett stort västtorn. Långhusväggarna är till övervägande del murade av natursten, tegel kring fönsteröppningar och portaler. I södra väggen finns ett block med skålgropar. Under takfoten finns mönstermurat tegel och vapenhusets gavel är ytterligare artikulerad med trappstegsblinderingar. Tornets murverk består av natursten med bred fogstrykning upp till långhusets murkrön, däröver tegelmur med blinderingar.

Långhusets norra sida och sakristians västra takfall - Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Fasaderna är oputsade frånsett fönsternischerna, som är slätputsade men inte avfärgade. I de rundbågiga fönsteröppningarna sitter fönsternickerier av oljad teak och planglasrutor i de yttre bågarna. Östra gaveln har ett trekopplat korfönster med svartlackade stålbågar. Portalerna är rundbågiga med ingångsdörrar av lackad ek och mässingstrycken. Långhus, sakristia och vapenhus har sadeltak klädda med svartmålad skivplåtar i litet format. På tornet sitter en kopparklädd, glasad lanternin med takpets, samt fyra tegelmurade småtorn.

Kyrkorummets östra travé har de bäst bevarade målningarna. Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Kyrkorummet omfattar långhusets fyra travéer, tre med kryssvalv och över koret med stjärnvalv, samt tornets bottenvåning med ett högre så kallat sturevalv. Putsen har slevdragen yta, med medeltida målning i de två östligare travéerna och ljusgrå avfärgning i de övriga. I torndelens golv ligger slipad kalksten från 1859-60, i övriga kyrkorummet sågade kalkstensplaner från 1954.

Längst fram i kyrkorummets norra sida står predikstolen från 1652, med avancerade träsniderier, vid restaurering 1953-54 rensade från förgyllning och färg. Den slutna bänkinredningens gavlar och luckor är till sina äldsta delar från 1783, målade i grönaktigt grå nyans. Bänkryggar och -sitsar från 1954 är målade i grå nyans. På väggarna sitter lampetter, lokalt tillverkade 1954, med skärmar av lackat lamellträ.

Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Det samtida blockaltaret är av gjuten betong. Korfönstret är en efterbildning av ett medeltida trekopplat fönster, utfört med moderna material och en blåvit glasmosaik som präglas av 1950-talets estetik. I kyrkans övriga fönster är innerbågarna av oljad teak med blyinfattade gula antikglasrutor. Fönsterbänkarna av slipad kalksten är förhöjda för att radiatorer installerats dolda under dem.

Sakristian ligger tre steg under långhusets golvnivå och är täckt av ett kryssvalv, vars ribbor har muralmålning. I golvet ligger sexkantigt tegel med lackad yta.

Kort historik

Allmänt antas att kyrkan uppfördes på 1200-talet. Den bestod då av långhusets västra del och tornets bottenvåning, vars ursprungliga funktion inte klarlagts (dop- eller helgonkapell har antagits). Vid utbyggnad på 1340-talet förlängdes kyrkan mot öster och sakristian tillkom. En ny sydportal öppnades, försedd med en rikt järnbeslagen dörr. Ett trätunnvalv slogs över kyrkorummet och den nya korgaveln försågs med ett trekopplat fönster. Utbyggnaden fullbordades med invigningen av ett högaltare 1349.

Troligen på 1460/70-talet slogs tre höggotiska kryssvalv av tegel över kyrkorummet, samt stjärnvalv över koret. Bevarade målningar i de båda östra valven är från denna tid. Mot slutet av 1400-talet påbyggdes tornmuren med tegel till nuvarande höjd och ett sturevalv slogs över tornets sedan tidigare befintliga bottenvåning. Samtidigt tillbyggdes vapenhuset mot söder.

År 1617 slog blixten ned i tornets dåvarande spira, kyrkan eldhärjades så att torn, yttertak och en stor del av inredningen brann upp. Ytterligare ett blixtnedslag inträffade 1701, men då begränsade sig skadorna till tornet som länge stod stympt, innan en ersättande tornhuv färdigställdes 1738. Västporten i tornet blev kyrkans huvudingång 1788, då portvalvet utvidgades och ny dubbeldörr insattes.¹

Blixten slog än en gång ned i kyrkan år 1858 och branden som uppstod spred sig från torntakets bärande delar ned till långhuset. Tornhuvens förstördes, liksom det spånklädda långhustaket. Elden nådde även kyrkorummet, som evakuerades. Återuppbyggnad skedde efter handlingar av Stockholmsbyggmästaren Hawerman och pågick fram till 1860.

Då hade tornet fått nuvarande kopparplåtklädda lanternin med spetsigt tak och spira, samt fyra tegelmurade småtorn i hörnen. Långhusets, sakristians och vapenhusets tak täcktes med svartmålad järnplåt. Fönsteröppningarna hade förstörats och gjorts likformiga.

Vid den senaste stora upprustningen 1953-54, efter ritningar av arkitekt Carl-Olof Deurell, krymptes långhusets fönsteröppningar och fönsterbågar av teak blev insatta. Portalerna fick ingångsdörrar av japansk ek. Kyrkorummets bänkinredning och golv avlägsnades för att schakta ut ända ner till berget. Grusfyllning lades, därpå göts undergolv av betong. I bänkkvarteren lades lackat furugolv, på övriga golvytor kalksten. Korets medeltida, trekopplade fönsteröppning blev relativt fritt återskapad i gjuten betong och i den sattes fönster med stålprofiler och färgat glas.

Vid återställandet efter 1858 års brand insattes ett större korfönster med järnprofiler, predikstolen fick ny bemålning, valv och väggar vitlimmades på nytt. Knappt hundra år omgestaltades kyrkorummet till dagens utseende, som framgår av bilderna på förra sidan. Foto i Västmanlands läns museums arkiv

¹ Södra vapenhuset stängdes av från övriga kyrkan och fungerade under lång tid som förråd, men återöppnades på 1850-talet.

Framskrapat medeltida kalkmåleri i valv och på korväggar restaurerades. Bänkinredningens gavlar och luckor återanvändes medan bänkkryggar och -sitsar nyttillverkades. I anslutning till bänkinredningen uppsattes väggpaneler och ovanför dessa lampetter tillverkade av närbelägna Orresta snickerifabrik. Predikstolen renskrapades från 1860 års målning och ursprunglig färgsättning rekonstruerades utifrån fragment. Ett fristående altarbord av kalksten byggdes. Kyrkorummets kaminer med rökrör och skorstensstockar revs, liksom resterna av en ugn i sakristian. Istället försågs kyrkan med ny elektrisk uppvärmning; bänkvärmare, golvvärmslingor i koret och element under fönsterbänkarna av kalksten.

Digitalfoto Svensk
Klimatstyrning AB

Då ytterväggarnas fogar lagades 1966 upptäcktes ett stenblock med skålgropar på kyrkans sydsida, nära vapenhuset. Det frilades och konserverades. 1977 stabiliserades kyrkans murverk med dragstag och frostsprängt tegel utbyttes. Orgeln fick sin nuvarande placering i kyrkorummet. Insatser som sedan dess skett rör tekniska installationer.

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning

De yttre gråstensmurverken illustrerar tydligt kyrkans medeltida ursprung. Vidare uppvisar exteriören markanta 1800-talstillägg, främst tornets takspets och fyra toureller. Ett lika tidstypiskt tillägg är fönster- och dörrsnickerierna från 1953-54.

Kyrkorummets karaktär präglas i hög grad av ambitionerna vid 1953-54 års omgestaltning. Det medeltida ursprunget synliggjordes genom restaureringen av de främre valvens muralmålningar och rekonstruktionen av det trekopplade korfönstret. Till den nya bänkinredningen återanvändes yttre sidopartier från 1783. De synliga tilläggen som gjordes 1953-54 är tydliga exponenter för sin tid, såsom altarbordet, korfönstrets glasmålningar, de övriga fönstren med nyantikglas och lampetterna i lamellträ.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- Den senaste stora upprustningen 1953-54 genomfördes med tydliga estetiska ambitioner. Stor omsorg lades vid val av material och tekniska lösningar. Såväl restaurerade som nyttillkomna inslag från denna tid är av stort bevarandevärde.
- Bänkinredningen är till sina äldsta delar från 1783.
- Långhusets yttertak är alltjämt klätt med skivplåtar i små format, uppsatta 1860.
- Tornets nedre, senmedeltida del med blinderingar är ovanlig i sitt slag.
- Tornets lanternin och fyra småtorn från 1860 är ett tydligt och välbevarat uttryck för 1800-talets stilhistoriska arkitektur.
- Kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar finns utpekade i kyrkogårdsinventering upprättad av Västmanlands läns museum.

Källor och litteratur

Otryckta källor

Riksantikvarieämbetets antikvarisk-topografiska arkiv (ATA):

- Fotografier, skrivelser
- Ihrfors, Eric: *Westmannia sacra*, handskrift färdigställd 1899-1902, baserad på församlingsarkivens handlingar från äldsta tid fram till omkring 1900

Björksta församlingsarkiv (BF):

Räkning med specifikationer från 1858-60, avtal 1930

Västerås kyrkliga samfällighets arkiv (VKS):

Entreprenadkontrakt, fakturor, korrespondens från 1970-2004

Västerås stifts arkiv (VS):

- Västerås domkapitel E IV a; 7b, protokoll från visitationer 1777, 1786 1801
- Västerås domkapitel E IV b; 10, protokoll från visitationer 1852 och 1861, inventarium 1882
- Västerås domkapitel F III a; 3, protokoll från visitation 1638

Västmanlands läns museums arkiv (VLM): Kyrkogårdsinventering, äldre fotografier

Litteratur

Ahlberg, Hakon och Björklund, Staffan: *Västmanlands kyrkor i ord och bild* - Förlag: Staffan Björklund 2000

Berggren, Bonzo: *Kyrkorna i Västmanlands län: en presentation i text och bild över samtliga kyrkor tillhörande Svenska kyrkan/utgiven av Västmanlands nyheter* - Västerås 1982

Boëthius, Gerda: *De tegelornrade gråstenskyrkorna i norra Svealand*. Uppsala 1921

Boström, Erik: *Medeltida kalkmålningar i Västmanlands län – en inventering/Västmanlands fornminnesförening och Västmanlands läns museum, årsskrift 1984, s 7-132/*

Julbok för Västerås stift 1956: *Förnyade helgedomar*, s 186-192. Västerås 1956

Liedgren, Jan: *Altarinvigningen i Björksta 1349/Fornvännen 1977 (72) s 165-167/*

Wejryd, Harald: *Björksta kyrka* - Utgiven av Västerås stifts kyrkoberskrivningskommitté 1979

Övriga uppgifter

Inventeringsperiod: 2004-09

Fältinventering: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning: Rolf Hammarskiöld, efter samråd med referensgrupp utsedd av Västerås stift

Rapportsammanställning: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Färdigställd: 2005-05-17

Sammanställning av viktiga händelser för kyrkan, relaterade till källor

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1200-t	Nybyggnad	Den ursprungliga kyrkan omfattade långhusets västra del och tornets bottenvåning, vars ursprungliga funktion inte klarlagts (doprum eller helgonkapell har antagits).		VS: E IV a, 7b protokoll från visitation 1801 Boëthius, s 147 Wejryd, s 4
1340-t	Ändring/ombyggnad Nybyggnad – sakristia	Kyrkobyggnaden byggdes om till salkyrka genom förlängning mot öster och mot norr byggdes sakristia. En ny sydportal byggdes, försedd med en rikt järmbeslagen dörr. Över kyrkorummet slogs ett trätunnvalv. Tillkommande korgavel försågs med ett trekopplat fönster. Ett nytt högaltare invigdes ”lördagen efter Mårten Biskops oktav” (21 november) 1349. Vid denna tid eller något senare gjordes figurmålningar på korets östra och södra vägg.	mäster Röding och Bo Fris (dörrsignatur)	VS: E IV a, 7b protokoll från visitation 1801 Wejryd, s 4-5, 11 RAÄ: Bedömning av antikvarie Ann-Catherine Bonnier
1460-70-t	Valvslagning Arkitektur-bunden utsmyckning – kalkmålning	Över kyrkorummet slogs tre högotiska kryssvalv av tegel, samt ett stjärnvalv över koret. De båda östligare valven dekormålades. Korets målningar har hänförs till den så kallade Strängnässkolan och målningarna i angränsande valv till Roslagsmästaren.		Wejryd, s 5-6 Boström, s 29
1480 - 1500	Nybyggnad - vapenhus	Någon gång under denna period blev tornet påbyggt med tegel till nuvarande höjd och fick blindingar i murverket. Ett sturevalv slogs över tornets bottenvåning. Troligen tillbyggdes vapenhuset mot söder samtidigt, med gavel ornerad med rundbågefris och cirkelblinding.		Wejryd, s 5-6 RAÄ: Bedömning av antikvarie Ann-Catherine Bonnier
1546	Nybyggnad	Sedan de tidigare kyrkbalkarna runt kyrkogården brunnit 1545 byggdes en kyrkogårdsmur.		VLM: kyrkogårds-inventering 1984
1617	Brand – delvis förstörd	Blixten slog ned i den ursprungliga tornspiran, kyrkan eldhärjades så att yttertak och en stor del av inredningen brann upp. Klockorna smälte ned.		VS: E IV a, 7b protokoll från visitation 1801 Wejryd, s 6
1619		Långhustaket var helt återställt efter branden		VS: F III A; 3, visitation 1638
1626	Nybyggnad - torn	Torn av trä färdigställdes efter brand. Det försågs med spånklädd, tjärad spira.		VS: F III A; 3, visitation 1638
1652	Fast inredning – predikstol	En predikstol med ljudtak anskaffades, sannolikt importerad från Danmark eller Nordtyskland, rikt smyckad med bildhuggeriarbeten.		Wejryd, s 9-10
1701	Brand – delvis förstörd	Tornspiran som återuppbyggts efter branden 1617 gick förlorad i ny brand.		VS: E IV a, 7b visitation 1801
1709	Vård/underhåll	Tornmuren reparerades och tornets spåntak tjärades		ATA: Ihrfors, s 1811
1713	Vård/underhåll - takomläggning	Långhustaket lagades och tjärades.		
1738	Ändring/ombyggnad	Det länge stympade tornet fick en ny och ganska låg, pyramidformig huv. Tornets mur spånkläddes.		VS: E IV a, 7b protokoll från visitation 1777

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1740-t	Ändring/ombyggnad – fönster	Valvmålningarna överkalkades. Korfönstret igenmurades till större delen och istället för tidigare trekopplat fönster insattes två mindre. I vardera långhusväggarna upphöggs två större fönsteröppningar, alla med kittade träbågar.		VS: E IV a, 7b protokoll från visitation 1777
1742	Specifika inventarier – kyrkklocka	Klockorna omgjöts av mästare Isaac Rockman		Inskriptioner i gjutgodset.
1749		Klockorna flyttades från den då förfallna klockstapeln upp i tornet.		VS: E IV a, 7b protokoll från visitation 1801
1759	Fast inredning – altarprydnad	Ny altartavla anskaffades, bestående av två paneler som sträckte sig på båda sidor om dåvarande korfönster, prydd med förgyllda sniderier och marmorering.	Jonas Wollmin	VS: E IV a, 7b protokoll från visitation 1777 Wejryd, s 8-9
1764	Fast inredning – altare	Nytt altarbord anskaffades, med marmorering.		VS: E IV a, 7b protokoll från visitation 1777
1770	Fast inredning – predikstol	Predikstolen renoverades.		VS: E IV b, visitation 1852
1771	Vård/underhåll - takomläggning	Långhusets södra takfall och vapenhusets tak fick ny spåntäckning och hela kyrkans tak tjärades		VS: E IV a, 7b protokoll från visitation 1777
1777		Kyrkans dåvarande 6-stämmiga orgelverkkonstaterades vid prostvisitation vara gammalt och nästan obrukbart.		Som ovan
1778	Fast inredning – orgel, orgelverk	Nytt niostämmigt orgelverk byggdes.	Orgelbyggare Ekegren	VS: E IV a, 7b visitation 1786
1783	Fast inredning - bänkinredning	Bänkinredningen ombyggdes och förnyades		Som ovan
1786	Äldre kulturhistorisk inventering	Anmärkningar vid visitation: sakristians golv var bristfälligt, istället för spisel torde kakelugn göra bättre gagn, tornets och kyrkans tak befanns bristfälliga och måste repareras.		Som ovan
1788	Ändring - ombyggnad, interiör	Västporten i tornet blev kyrkans huvudingång, då portvalvet utvidgades och ny dubbeldörr insattes. Samtidigt igenmurades porten i södra vapenhuset som omvandlades till förråd. I sakristian lades nytt brädgolv.		VS: E IV a, 7b protokoll från visitation 1801
1794-98	Ändring – begravningsplats /kyrkogård	Nya stigluckor byggdes i kyrkogårdsmuren. Församlingen lät fylla jord på kyrkogården öster om kyrkan.		VLM: Kyrkogårdsinventering
1840	Ändring – begravningsplats /kyrkogård	Järngrindar uppsattes i norra, södra och västra ingångarna till kyrkogården. Två ytterligare ingångar blev samtidigt igenbyggda.		VS: E IV b, protokoll från visitation 1852
1852		På pastorns framställan beslöt sockenmännen att södra vapenhuset skulle repareras och portvalvet åter tas upp.		VS: E IV b, protokoll från visitation 1852
1858	Brand – delvis förstörd	Den 15 januari slog blixten åter ned i tornet och antände undertakens resvirke. Takets bärande delar brann upp och tornhuvuven från 1738 förstördes. Elden spred sig så att även det spånklädda långhustaket förstördes. Några fallande bjälkar orsakade ett hål i valvet över tornets bottenvåning och därigenom kunde elden spridas till kyrkorummet. För att undvika ytterligare förstörelse blev altaruppsats, predikstol och bänkinredning snabbt utflyttade. Kassakistan med kyrksilver flyttades till prästgården, övriga lösa inventarier till kringliggande gårdar.		VS: E IV b, 10; Berättelse i visitationsprotokoll den 8 september 1861

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1858-59	Ändring – ombyggnad	Nuvarande kopparplåtklädda lanternin med spira byggdes, samt de fyra tegelmurade småtornen. Åskledare uppsattes. Klockorna blev omgjutna. Vidare stabiliserades tornets murverk genom att dragjärn lades in och förankrades med plattor. Långhusets, sakristians och vapenhusets tak reparerades och täcktes med järnplåt. Korfönsteröppningen förstörades till rundbågig form och en större fönsterbåge av ek blev insatt. Långhusets fönster gjordes jämnstora, rundbåriga och försågs med järnbågar. Dörröppningen till sakristian förstörades och en dörr av tjock järnplåt blev insatt. Kyrkorummet återinvigdes på juldagen 1859.	Byggmästare Emil Gustaf Hawerman, Stockholm Klockgjutare P Linderberg, Sundsvall	BF: Räkning med specifikationer 1860-10-16 VS: E IV b, 10 Berättelse i visitationsprotokoll den 8 september 1861 Inventarium den 1 juli 1882.
1859-60	Ändring – ombyggnad, interiör	Orgelläktaren från 1779 ersattes med en ny, samtidigt med att ny orgel anskaffades. Den placerades i övre delen av tornets travé. Altare och predikstol reparerades efter brandskador. Valv och väggar ströks med vit limfärg. I sakristian murades en kakelugn.	Byggmästare Emil Gustaf Hawerman, Orgelbyggare A G Nygren, Stockholm.	VS: E IV b, 10 Berättelse i visitationsprotokoll den 8 september 1861, Inventarium den 1 juli 1882.
1900 (ca)	Rivning	Grundrester efter kyrkans tidigare klockstapel grävdes bort.		VLM: Kyrkogårdsinventering 1984
1930	Vård/underhåll – målningsarbete	Kyrkorummets valv och väggar rengjordes och avfärgades. Ny orgel installerades.		BF: Avtal 1930-03-06
1938-53		I 15 års tid användes sakristian som gudstjänstlokal vintertid, eftersom det var så svårt att få upp värmen i kyrkan.		VLT 1953-03-25
1953-54	Ändring – ombyggnad – exteriör Ändring/ombyggnad – interiör	Efter många års föreberedelser genomgick kyrkan en stor omgestaltning. Befintlig bänkinredning och golvbeläggning avlägsnades för att schakta ut underliggande material, vilket skedde ända ner till berget. Ny grusfyllning lades, därpå trägolv i bänkkvarteren, kalksten på övriga golvytor. Långhusets fönsteröppningar krymptes och fick nya fönsterbågar av teak. Nya ingångsportar av japansk ek insattes. Korets medeltida, trekopplade fönsteröppning återställdes och i den sattes fönster med färgat glas. Framskrapat medeltida kalkmåleri i valv och på korväggarna restaurerades. Bänkinredningens gavlar och luckor återanvändes med kompletteringar. Bänksitsar och bänkkryggar nyttillverkades. Väggnar sattes upp i anslutning till bänkinredningen. Orgelläktaren i tornet revs och istället placerades orgelverket i södra vapenhuset, med orgelfasaden i linje med långhusets södra vägg. Predikstolen renskrapades från 1700- och 1800-talens förgyllningar och måleri. Ett fristående altarbord av kalksten byggdes. På långhusväggarna uppsattes lampetter med träskärmar, i sakristian en ljuskrona och i vapenhuset en taklykta. Kyrkorummets kaminer med rökrör och skorstensstockar revs, liksom resterna av en ugn i sakristian. Istället försågs kyrkan med ny elektrisk uppvärmning; bänkvärmare, golvvärmeslingor i koret och element under fönsterbänkarna av kalksten.	Arkitekterna S A Söderholm och Carl Olof Deurell Glaskonstnär Folke Heybroek Konservator Sven Dahlén Orresta snickerifabrik	ATA: Förslag till invändig restaurering, av Carl Olof Deurell i oktober 1952. Beskrivning av bänkar och bänkkvarter av Carl Olof Deurell den 15 april 1954 Västerås julbok 1956, s 186-192
1966	Vård/underhåll – exteriör	Ytterväggarnas fogar lagades. Under arbetet upptäcktes ett stenblock med skålgropar på kyrkans sydsida, nära vapenhuset. Blocket frilades och restaurerades.		Wejryd, s 6

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1971	Vård/underhåll - takomläggning	Kyrkans plåttak reparerades och ommålades		VKS: Anbud, avsyning
1972	Vård/underhåll - fönster	Kyrkans ytterbågar rengjordes, omkittades och ströks med teakolja.		VKS: Anbudsunderlag & beställning
1975		Orgelverk från 1930 ersattes med det nuvarande	Magnussons orgelfabrik	Ahlberg, s 32-33
1977	Vård/underhåll - exteriör	Yttre lagningar; - Frostsprängda murverk i tornet lagades med valsat fasadtegel (Sundsvik) och plåten omlades på tornets takfot. - I förebyggande syfte kompletterades murverken med ytterligare fyra dragstag, infästa med järnbultar. - Ny elcentral installerades och nya ledningar drogs. - WC iordningställdes i södra vapenhusets tidigare orgelrum, varvid vägg av 1/2-stens murtegel byggdes mellan vapenhus och kyrkorum. - Ny fernissad ytterdörr insattes. - Ny automatisk klockringning och lucköppnare installerades	Kadejös ingenjörbyrå Arkitekt Nils-Olof Tollbom	VKS: Entreprenadkont rakt ritningar, fakturor
1977		Fuktskador hade uppstått på murtegllet inne i kyrkorummet. Detta föranledde undersökning och utredning		VKS: Räkning
1978		Ny kyrkogård och minneslund invigdes i sluttningen väster om kyrkan. Östra kyrkogårdsmuren omlades. Västra ingången togs bort.		VLM: Kyrkogårdsinventering
1979	Vård/underhåll - fönster Vård/underhåll - tak	Fönstren renoverades. Långhusets södra takfall och vapenhusets östra takfall blev omlagt med ny skivplåt i samma format som tidigare befintlig.		VKS: Arbetsbeskrivning, fakturor
1980	Ändring/ombyggnad - interiör	Sju bänkrader i långhusets norra sida avlägsnades; körläktare och ny framförvarande barriär iordningställdes.	Arkitekt Nils-Olof Tollbom	VKS: Ritning
1996	Vård/underhåll - målningsarbete Teknisk installation - el	Långhusets södra takfall och vapenhusets västra takfall rengjordes och ommålades. Efter ett blixtnedslag i havererade kyrkans transformator och ny elservis måste anskaffas.		VKS: Faktura
1998	Teknisk installation - el	Kyrkans inomhusklimat regleras genom införande av datastyrd, intermittert uppvärmning.		
1999	Vård/underhåll - takomläggning	Yttertaket reparerades; ny plåt lades ut med en del av rännalarna.		VKS: Offert, faktura
2004	Teknisk installation - el Vård/underhåll - målningsarbete	Kyrkans elsystem förnyades. Valv och väggar i de båda västra travéernas enfärgade ytor laverades. De två östra travéernas muralmålade ytor retuscherades av konservator. Plåttaket lagades och ommålades. Vårdplan för kyrkan upprättades	Ingenjör-firma Bo Göransson AB Svensk Klimatstyrning AB	VKS: Arbetshandlingar, byggmötesprotokoll